

LELKES KATA

ÖSSZEFOGVA, DE NEM RUTINBÓL...

Horváth Géza, nyugalmazott matematika-földrajz szakos pedagógus, a Katedra Matematikaverseny főszervezője, közel 25 tankönyv fordítója, a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Vass Lajos Körösének szólamvezetője és krónikása, egykor a Nemzetközi Franz Schubert Intézet tagja. A matematika iránti elkötelezettsége megmutatkozik rendszeres publikációs tevékenysége által mind a hazai, mind a magyarországi szaklapok hasábjain. Kevésbé ismert róla, hogy zeneszerzőként közel 60 kórusművet jegyez. Lenyűgöző személyiség! Talán járunk először ennek utána...

■ A legutóbbi Katedra-verseny eredményhirdetése után a gyerekek megrohamoztak, lévén, hogy kilencedikesként utolsó ízben van alkalmuk részt venni a versenyen, és Géza bácsival szelfizni szeretnének! Mint egy jószágos nagypapa tettél eleget kérésüknek. Minek tudható ez a rajongás? Mi a titkod?

■ Azt hiszem, hogy itt nem én vagyok a központi alak. Ahhoz, hogy ők ott vannak, és szeretnek ott lenni a versenyen, a tanáraik járulnak hozzá leginkább, mert megszerettetik velük a ma-

tematikát. Én annyit teszek hozzá, hogy megpróbálok nekik egy olyan versenyt összehozni, amelyről ők is érzik, hogy tárgyilagos: nincs lehetőség arra, hogy csaljon az ember, mert minden jelgés, kódszámmal ellátott, saját pedagógus nem javíthatja a saját tanítványa munkáját. Másrészt pedig ez nem csak egy egyszeri verseny. Készülnek rá szeptembertől, a négy levelező fordulóban dolgozni kell. Van három szűrő: az első a levelező verseny, ahol sokat segíhetnek a szülők, pedagógusok – de ez nem baj, mert éppen ezzel a segítséggel jut közelebb ahhoz, hogy ő szeresse ezt csinálni. Újabban van elődöntő is, mert rengeteg a jó képességű gyerek. Majd jön a döntő. Na, és ez az élvezet az egészben! Azok, akik eljutottak ide, érzik, hogy észrevették őket. Ez egy fontos momentum! Mert lehet, hogy tudják magukról, hogy tehetségesek, de nem biztos. Itt viszont már érzik azt, hogy mások is tudják róluk.

■ Ez a válaszod is tükrözi az elkötelezettségedet a vállalásod iránt, de a személyedet a háttérben tartod. A gyerekek számára elérhető vagy, megmernek szólítani. Fontossá váltál ott,

ezeknek a gyerekeknek. Matek által közkedvelté válni mégiscsak ritkaság... Hogy van ez?

■ Én ezt nem tudom. Ezt a gyerekektől kellene megkérdezni. Esetleg sejtetek dolgokat. Míg tanítottam, a gyerekeket osztályozni kellett, érdemjegyeket adni – ezt iskolarendszerünk nagy hátrányként kezeltem. Óhatatlanul azt vonja maga után, hogy eredményközpontúak akarjunk lenni, és a gyerekek azt érzik rajtunk, tanárokon, hogy mi talán a gyengébb tudásút nem kedveljük annyira, mint az okos gyereket. Ebben a hangulatban kell megtalálni és észrevenni az osztálynak azt az 5–15%-át, akik valóban érdeklődnek a matematikai problémák iránt. Ettől ketté válik a dolog. Ezekkel a gyerekekkel foglalkozni kell – ez tulajdonképp a tehetséggondozás, és a többi 80–95%-kal pedig úgy kell foglalkozni, hogy közben ne sértődjenek meg azért, mert én tehetséggondozást folytatok, és azért sem, hogy ők „naivabb” feladatokat kapnak, mint a többiek. Zenei hasonlással élve olyan ez, mint amikor egy zenekart vezet egy ember: egységesen jól kell, hogy szóljon, de közben tudod azt, hogy teljesen más teljesítmények vannak a kezed alatt.

■ Láthattunk már olyan helyzetben, amikor egy beszélgetés kapcsán a társaságodban mindenki számolni kezdett, amolyan észrevétlenül osztottad a matekfeladatokat...

■ Érdekesse tenni a matematikát lehet kicsit színészkedve, jópofán. Felvetek egy problémát, ami nem tűnik matematikai problémának. Sokszor attól a gyerektől várható a megfejtés, aki nem tűnik jónak a szimbólumokkal teletűzdelt matematikában. Tipikus feladat: A táborban ül egy indián a totemoszlopnál, arra megy egy kisfiú. Azt mondja neki: te az én fiam vagy, és nem vagyok a te apád. Ki ő? A matematikában zseniális gyerekek ritkán jönnek rá ennek a megoldására. Aki elsőre rámondja, hogy ő az anyja, még nem volt gúzsba kötve a matematika szimbólumaival. Nagyon nagy fék lehet a matematikatanulásban, hogy merev dolgokhoz ragaszkodunk. Akik sokat foglalkoznak matematikával, megtanulják a sémákat. Akik nem, azok jönnek rá arra a megoldásra, ami ténylegesen matematikai probléma, csak más keretek között van, mint egy egyenletre felépíthető matematikai feladvány.

■ Visszatérve ahhoz, hogy hogyan lehet megszerettetni a matematikát vagy akár a versenyzést...

■ Biztosan nem lesz vonzó azoknak a gyerekeknek, akit pótvizsgára kell hívni év végén. Ha a 10–20%-ba nem fektetünk kellő energiát, elvesznek. Nem az életben vesznek el. Ám ha a tehetség, a „megmutakozási” vágy ott van a gyerekekben, és nem foglalkozunk vele, elveszítjük. Attól még lehet belőle más tehetség: sakkozni vagy zenélni fog, vagy regényeket fog írni, de a matematika szempontjából elvesztettük őt. Csak a pedagógus, itt-ott a szülő felelőssége az, hogy észrevegye az érdeklődő gyereket! Nagy bűn a pedagógus részéről, ha nem veszi észre. És ha észreveszi, de nem foglalkozik vele, az a következő bűn. Mindenképp ez rettenetesen nagy többletmunkával jár. Mikor tanítottam, gúzsba kötött a bürokrácia: felesleges, de meg kellett csinálni. Készültem napról napra az órákra. Úgy építettem fel az órákat, mintha valami színielőadásra mennék. Nem mindig papíron, de lélekben mindig. Emellett jöttek váratlan szituációk ezekkel a tehetséges gyerekekkel, ami mindig megváltoztatta az óra menetét. Ha szerencsém volt, bevontam őket a matematikai szakkörbe, és tudtam velük külön foglalkozni, de volt, hogy az órát meg kellett szakítani, mert egy problémának utána akartunk járni.

■ Megoldást jelent a szaktagozódás?

■ Sokan azt hiszik, hogy a matematika tagozat abban különbözik a más osztályoktól, hogy ott nagyobb óraszámban tanítjuk a matematikát. Ami igaz is, de igazából ott van lehetőség arra, hogy azzal is tudjunk foglalkozni, ami túlmutat a tanterven. Bizony néha a pedagógus úgy megy ki az osztályból, hogy valamire nem tud válaszolni, és azt kell mondania, hogy a következő órán visszatérünk rá. Ez egy komoly elvárás, hogy a pedagógus ne tekintse magát magasabb rendűnek, mint a gyerekek, mert legtöbbször a gyerekek a gondolkodás rugalmasságában előrébb járnak, mint ő maga. Nem szégyen azt mondani, hogy én ezt most nem tudom, de érdekel, és várjuk meg a holnapi órát. Volt olyan, hogy feladtam egy matematikai problémát, és a mai napig emlékszem a két tanulóra, aki azt megoldotta. Az egyik matematikatanszék-vezető Besztercebányán, a másik Németországban tanít szintén matematikát. Ezen másfél évig gondolkoztak. Az utóbbi már gimnazista volt. Épp helyettesítettem tornaórán, amikor megszólított, hogy megvan a megoldás. Ha megvan, akkor le kell fújni a kézilabdameccset, s meg kell hallgatni a megoldást. Aztán volt olyan, hogy felvettem olyan problémát, amit én sem tudtam megoldani, és megegyeztünk, hogy aki korábban rájön, majd értesíti a másikat. Legtöbbször én jöttem rá, de volt, hogy a tanítványok jöttek a megoldással. Hát, van ilyen furcsa szépsége a matematikának!

■ Kezdetben nem volt egyértelmű, hogy matematikával fogsz foglalkozni. Felvételi nélkül felvettek Brünnbe, a Műszaki Egyetem építészeti karára...

■ Két évet ott töltöttem, és két év után kiderült, hogy én nem ez akarok lenni. Pedagógus akarok lenni. Abban biztos voltam, hogy az egyik tantárgy, amit tanítani szeretnék, az a matematika. A másik kiszemelt pedig a zene volt, de ezt a párosítást az előző évben megszüntették. Az adottak közül engem a földrajz vonzott. Sőt, később épp ezen a területen aktivizáltak – tudományos segéderőként dolgoztam a tanszéken. A matematikához úgy kerültem közel, hogy a Matematika Tanítása c. folyóiratnak volt egy tanári rovata. Közöltek feladatokat, amelyek megoldását be szoktam küldeni. A legszebb megoldásokat a lap leköszölte. Nem egyszer az enyéimet is. Majd Oláh György és László Béla tanár urak együtt ösztönöz-

tek arra, hogy foglalkozzam az alap- és középiskolások matematikai olimpia feladataival. Sokszor mi javítottuk a járási vagy kerületi fordulók megoldásait. Pályafutásomat Garamszentgyörgyben kezdtem, és magam is elvittem egy-két tehetséges tanítványomat a járási versenyre. Ez a 70-es évek vége felé történt. Ezekben a versenyeken rettenetesen zavart, hogy mindig a saját kollégáim javítottak, itt-ott be is jártak a terembe, nincs kizárva, hogy segítettek is a tanítványaiknak. Ekkor eldöntöttem, hogyha egyszer lehetőségem lesz rá, hogy versenyt indíthassak, akkor ezt kiküszöböljük. Hecht Anni meghívására elmentem egy tehetséggondozó matematika táborba: a magyarországi matematikaversenyek legsikeresebb országos győztesei voltak a táborban. Itt ismertem meg a hazai és magyarországi tehetséggondozók legjavát.

■ A versenyszervezői szemléleted is itt kapott további impulzusokat...

■ Igen, itt ismertem meg Pósa Lajost, Róka Sándort, Károlyi Károlyt és Újvári Istvánt, akik Magyarország legnevesebb tehetséggondozói. Utóbbi már rendelkezett egy levelező verseny szervezői gyakorlatával. Itt találkoztam a gondolattal először. Az, hogy a Katedra-verseny formája olyan, amelyet azóta is tapasztalunk, László Bélának köszönhető. 1995/96-ban elindult a Katedra Matematikaverseny. Azt gondoltam, hogy lezárul a levelező rész kiértékelésével, de László Béla azt mondta, hogy „Na, de gyerekek, azt nem lehet, hogy ennyi tehetséges gyereket nem hívunk el egy zártkörű versenyre! Ezt valahogy le kell zárni egy országos fordulóval!”. Ekkor jött a gondolat, hogy megszervezzük, de nem mi adjuk a feladatokat, nem mi fogjuk javítani, és így Újvári Istvánt kértem fel, hogy dolgozza ki a feladatokat. Ő két kollégáját, a Minda házaspárt kérte fel, hogy hozzák el a feladatsorokat, és javítsák ki, értékeljék a dolgozatokat. Megmondom őszintén, hogy egy nagyon tehetséges tanítványom, Gyürki István miatt szerveztem ezt a versenyt. Persze, ő lett a verseny abszolút győztese, aki ma egyetemi tanár. Egy kisiskolából jött Garamsallórol, ahol összevont alsó tagozat működött. Volt egy szenzációs tanárunk, Dulai Ferenc, aki észrevette a tehetségét. Ötödikbe az én osztályomba került. Egy nagyon szerény kisfiú volt. Rendkívül ötletesen oldotta meg a feladatokat, és az volt az érzésem, hogy ezt a gyereket meg kell mutatni a világnak! Hát, így indult.

■ **A matematikán kívül a zene mellett is elkötelezted magad. Honnan ez a szerelem?**

■ Nem jártam zeneiskolába. A nővérem és az unokatestvérem járt. Szenvedtem attól, hogy mennyit „izzadnak” a zongoránál. Amit ők órákig gyakoroltak, azt – vagy valami hasonlót – öt perc alatt hallás alapján eljátszottam. Szerettem volna énekelni is, de akkor fiúkat nem vettek fel az énekkarba. Nyolcadikban egy hónap alatt megtanultam gitározni. Majd csináltunk egy zenekart. Rock-, beatzenekarra kell gondolni. A zenekarok a gimnáziumi évek meghatározói voltak. Akkor azt hittem, hogy ez lesz a jövőm. Majd a szentgyörgyi évek alatt jött egy sugallat. Mintaadó tanáromtól, Urbán Györgytől sokat hallottam a tanítókórusról, Vass Lajosról, Janda Ivánról. Egy pozsonyi összejövetelen megvolt a felvételi. Na, de akkor ez nem úgy volt, hogy valaki beül a tanítókórusba: egy éves tagjelöltség volt! Egy év múlva Vass Lajos azt kérdezte, hogy van-e ruhám. Azt válaszoltam, hogy igen. Megengedte, hogy színpadra álljak. Ez 1979 őszén volt Zsitvabesenyőn. Szünetben meg is dorgált, mert az egyik művet a szomszéd kottájából énekeltem (mondja nevetve). Akkor még nem tudtam, hogy ez főbenjáró bűn.

■ **Ha zeneszakon nem is végeztél, a zeneitanításból is kivetted a részed...**

■ Akkoriban zenét is tanítottam, mert senki nem szeretett zenét tanítani. Négy évig Szentgyörgyben voltam. Ekkor kezdtem el vezetni a zselízi gimnázium leánykarát. Pedagógiai tevékenységem azonban nem nagyon tetszett a járási nagy uraknak, mert közben publikáltam magyarországi szaklapokban, ezért néha „odaszóltak”, figyelmeztettek, megdorgáltak, mert „kilógtam a sorból”. Három évi szentgyörgyi tanítás után áthelyeztek Nagyövedre „pionírvezetőnek”. Két hónapig tudtam ott maradni, majd kivettek a pedagógiából, és „elintézték”, hogy a zselízi Művelődési Otthonban dolgozhassak. Három év alatt megtanultam filmezni és egyéb hasznos technikai dolgot. Majd 1982-ben megalapítottam egy énekkart is, a Csemadok zselízi helyi szervezetének vegyeskarát. Közben továbbra is vezettem a leánykart. Egy évre rá pedig alapítottam egy kamarakórust. Az elvtársaknak úgy tűnt, hogy öngólt rúgtak. Mikor a farnadi szlovák iskolában megüresedett egy hely, felkértek tanítani. Nem vonzott, de azzal a feltétellel, hogy a következő évtől Zselíz közeli magyar

Horváth Géza régi inspiráló tanítványaként említi Gyürki Istvánt. Némi kutatás után megszólítottam őt, hogy szóra bírjam, miként emlékszik vissza régi tanárára. Épp egy szibériai konferenciáról kaptuk meg a választ:

„Nagyon szívesen gondolok vissza Horváth Géza tanító bácsira, mert nagyon sokat köszönhetek neki. Abban a nagy szerencsében volt részem, hogy nemcsak matematikatanárom volt, hanem az osztályfőnököm is. Nemcsak felismerte a tehetségemet, hanem nagyon sokat tett azért, hogy kamatoztatni tudjam azt. Külön feladatokkal látott el a tudásomnak megfelelően, így észrevétlenül is elsajátítottam már az alapiskolában azokat a dolgokat, amivel az osztálytársaim az egyetemen is csak küszködtek: megtanított szorgalmasnak és kitartónak lenni, megfogalmazni a megoldásokat, és egyúttal így tanultam meg papírra vetni a gondolataimat. Ezek később hatalmas előnynek bizonyultak a szakmai fejlődésem útján. Hosszú idő után, tavaly sikerült vele egy hosszabbat beszélgetni, aminek nagyon örülök, mert bátran állíthatom, hogy nem csak egy jó pedagógusra leltem benne, hanem egy jó barátra is.”

iskolában taníthatok, ott kötöttem ki. 1984 szeptemberében pedig szülővárosomban, Zselízen kezdhettem a tanévet.

■ **Az elmúlt évek prizmáján keresztül nézve van-e olyan tanácsod, tapasztalatod a jelenlegi pályakezdő kollégáknak, ami a hasznukra válhat?**

■ Nem szívesen mondom nekik „okos” dolgokat. Rengeteg tapasztalatomat oszthatnám meg velük, de jómagam nagyon káros dolognak tartom a hétköznapi értelemben vett rutint. A matematikatanításban nagyon káros. Sosem voltak megsárgult jegyzeteim. Mikor írásvetítővel dolgoztunk, sosem tudtam egyetlen fóliámat még egyszer felhasználni. Mindig más gyerekek jöttek, mindig más volt az összetétel, más lett az igény. Ha a tanterv nem is változik, nem létezik két egyforma évfolyam. Az ember egyszer lemarad, máskor előreszalad, és ehhez alkalmazkodni kell. Bármit is mondanék, hogy valami egyszer a javamra vált, lehet, hogy más pedagógusnak ez nem használna. Ha a saját életrajzomat mondanám el, ami viszont nem csak a pedagógusnak szól, az nem változott: a pedagógus a szülővel összefogva munkálkodik a gyermek érdekében, ne pedig a szülő a gyerekekkel összefogva a pedagógus ellen. Ketten együtt képesek arra, hogy a gyereket jó irányba vigyék. Irányítók vagyunk. Nem szakácskönyvet írunk, hanem megpróbálunk egy ételt úgy megfőzni, ahogy éppen a pillanat adja. A rutinnak van pozitív értelme is, de nem a pedagógus munkájában. Ha úgy érzi a pedagógus, hogy valamit meg tud rutinból oldani, akkor az már gyanús.

Nagyon sok ügyes pedagógus van ma, és nem szabad az ambíciójukat letörni. Ha valamely elképzelésük hamis, arra maguk rá fognak jönni. Nem kell arra figyelmeztetni őket, hogy valamit nem kellene úgy csinálni, ahogy.

■ **Esetleg a szülők számára is van üzeneted?**

■ A legfontosabb az, hogy a szülő bízson a pedagógusban. Ahogy van jó és rossz vízvezeték-szerelő, van jó és rossz pedagógus is. De ez ne a szülő tisztje legyen, hogy eldöntse, hogy ki a jó és ki a kevésbé jó! Lehetnek kirívó esetek, azt sem a szülő fogja csak észrevenni.

■ **Terhelni vagy nem terhelni a gyereket?**

■ Terhelni. Ha nem terheljük a gyereket, az a legnagyobb megterhelés. Sokszor észrevettem, hogy helyettesítéskor, amikor nem készültem az órára, az a legkínosabb a gyerekeknek, ha nem adok határozott célt. Nem tudja, most mit kell csinálnia. Lehet, hogy túlterhelem a gyereket. De ez mit jelent? Ha a gyereket kiborítja, annyira nehezen viseli, akkor nem kell forszírozni. Emlekszem, hogy a 80-as években készítettük a gyerekeket a felvételire, és 1440 példát oldattunk meg velük októbertől februárig. Ez arról szólt, hogy a gyerekek legyen rutinja a felvételin. 10 évvel később alábbhagytunk: már csak 6-700 példát adtunk a gyerekeknek. Ekkor már jöttek a szülői reakciók, hogy mit tesszünk a gyerekekkel. Az 1440 példánál nem volt szülői aggodalom, úgy érezték, hogy segíteni akarunk. A vége felé, amikor maradt a 200 legfontosabb fel-

KASZMÁN-SARÓKA LILIÁNA

AZ ÉLMÉNYPEDAGÓGIA KULISSZÁI MÖGÉ TEKINTVE (1. RÉSZ)

AZ ÉLMÉNYPEDAGÓGIA ÉS AZ ÉLMÉNYKÖZPONTÚSÁG MEZSGYÉJÉN

Az élménypedagógia fogalma még a mai napig félreértésekhez vezet, ugyanis gyakran keverik az élményközpontú tanítás fogalmával. Persze, a kettő nem áll egymástól távol: élménypedagógia nincs élményközpontúság nélkül, de az élménypedagógiai folyamatok egyes alapfeltételeinek nem feltétlenül kell megjelenniük az élményközpontú tanításban.

Mind az élménypedagógiai foglalkozásoknak, mind az élményközpontú tanításnak az alapja az élmény, ami már a megnevezésből is egyszerűen kikövetkeztethető. Mit nevezünk élménynek? Mi számíthat az iskolai környezetben vagy a tanítás során élménynek?

Az egyes impressziók hatása egyénenként változó, mégis összesítve kijelenthetjük, hogy minden olyan újszerű inger, mely érzékszerveikre és agyukra is hatást gyakorol, ami nem megszokott feladatot, illetve kihívást jelent, az valamiféle élményt okoz a diákoknak is az iskolai környezetben. Az osztályllyal vagy csoporttal való közös munka, a kollektív igyekezet, a megfelelő megoldások keresése, az alternatív lehetőségek közös próbálgatása szintén az élmények egyik forrása lehet. Bizonyos közösségekben már az is a meglepetés erejével hathat, ha a tanárok kíváncsiak a diák véleményére és azt el is fogadják.

Ezért ahhoz, hogy hatásos élményalapú órát, akár szakkört tudjunk tartani, fontos szempont, hogy bizonyos szinten ismerjük azokat a diákokat, akik a célcsoportját alkotják a tervezett foglalkozásoknak, folyamatoknak. Mindenképpen előnyünk származhat abból, hogyha tudjuk, mi az, ami újszerűen hathat az adott osztály, csoport életében. Ezenfelül azért is kedvező ez, mert akkor személyre szabott célokat is meg tudunk fogalmazni, ezzel is növelve a tanulás hatékonyságának valószínűségét.

De mégis mi az, ami a két fogalmat, az élménypedagógiát és az élményközpontú tanítást megkülönbözteti egymástól? Hogy ezt meg tudjuk határozni, alaposabban vizsgáljuk meg az

élmény, illetve az élménypedagógia és élményközpontú tanítás fogalmát.

AZ ÉLMÉNY ÉS A FLOW FOGALMA

Ingerek, impressziók és élmények. Rutinjainkat és mindennapi teendőinket áthatják az élmények, legyen szó pozitív vagy negatív élményekről. Talán nem erős kifejezés, ha azt mondom, hogy a 21. század az élmények és a katarzist okozó tevékenységek keresésének jegyében kezdi el arra biztatni az embereket, hogy olyan munkát és foglalkozást keressenek, amit szeretnek és élveznek. De az ilyen fajta jóérzés vagy boldogság keresése nem mai találmány.

Időszámításunk előtt a 4. században Arisztotelész, a görög tudós és filozófus tanulmányozta a legfőbb jó, a boldogság jelentését. A *Nikomakhoszi Etika c.* könyvében – melyet halála után adtak ki tanítványai – fogalmazza meg, hogy minden gondolkodó belátja, az ember számára a legfelsőbb jó egy és ugyanaz, és „ami az elnevezést illeti, ebben jóformán mindenki egyetért: boldogságnak nevezi a nagy tömeg éppúgy, mint a műveltek.” Viszont a boldogság definíálásában már nem értenek egyet azok a gondolkodók, akiknek műveit vizsgálta Arisztotelész, ezért életformák szerint próbálta megtalálni, mit jelenthet egyes embereknek a boldogság.

Azon pozitív érzelmek, melyeket a boldogsághoz kapcsolunk, egyénenként eltérőek lehetnek, de az egyetemesen mindenkire érvényes, hogy ezen érzelmek katalizátora egy cselekvés, egy folyamat, egy inger, impresszió is lehet. Ezt a boldogságérzést vizsgálja évek óta az erdélyi származású Csíkszentmihályi Mihály.

Csíkszentmihályi negyedszázados kutatásai és tanulmányai alapján arra jutott, hogy amikor cselekedeteinket tudatosan irányítva, átszellemülve, időérzékünket elvesztve munkálkodunk valamin – legyen szó zenélésről, játékról, hivatásunk végzéséről –, olyannyira feloldódunk annak élményében, hogy

adat, akkor jött a legtöbb ellenkezés a szülők részéről. Amikor terheljük a gyereket, az a baj, hogy a szülőket terheljük. Amíg a pedagógus együtt tud dolgozni a gyerekekkel, azzal semmi baj nincs, amikor ebbe a szülő is be akar avatkozni, akkor lesz baj.

■ Mivel telnek a versenyszervezésen kívül az órarend nélküli napjaid?

■ Két éve kántorkodom, orgonázom a templomban, ez utóbbit még ma is tanulom. Olvasás mindig van az életemben, a tanítókórus is elég sok időmet elveszi: kottákat írok, fénymások, és 1983 óta vezetem a krónikát.

■ Úgy hallottam, hogy a már megjelent önálló köteteid után megint lapul valami a fiókban...

■ Igen (mondja szerényen nevetve), egy oral history jellegű kortörténettel foglalkozom egy különleges család szemüvegén keresztül.

■ Két éve nyugdíjas vagy. Nem hiányzik az iskola?

■ A tanítás maga nem hiányzik. A gyerekek igen. A matematika sem hiányzik, mert a versenyen keresztül tartom a kapcsolatot a kollégákkal is. Hívtak még tanítani, de három indokom is van, hogy miért nem megyek. Először: a rengeteg bürokrácia! Aztán egyre rosszabb a szülők hozzáállása, amin én nem tudok változtatni. A harmadik indokom pedig a legneveltebb: megszoktam, hogy mindennap nyolckor kelek.

■ Köszönöm a beszélgetést!